

JS Consultancy

Kennis van de Overheid

Lyon, stad van licht en openbare ruimte

Vakantiespecial
zomer 2015

Lyon, (veel) meer dan van files

Binnenkort komt de stroom vakantiegangers weer op gang richting de Middellandse Zee. Wellicht gaat ook u op weg over de 'Route du Soleil' of heeft u dat in vroegere vakanties gedaan. Goede kans dat u de stad Lyon dan kent van ellenlange files.

Bernard Lensel,
Stedenbouwkundige Grand Lyon

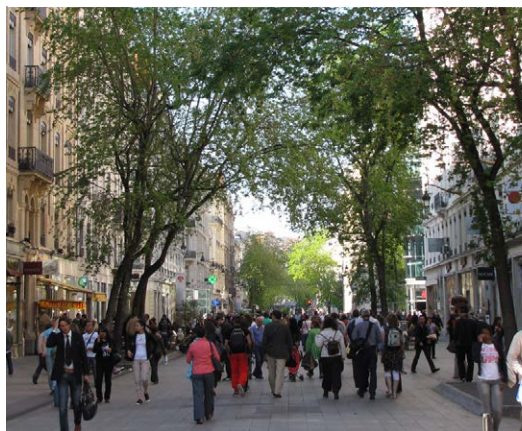
Wij gingen vast op de troepen vooruit en brachten een bezoek aan Lyon, waar we onder meer een gesprek hadden met Bernard Lensel, stedenbouwkundige van Grand Lyon (stadsregio). Hieruit kwam een ander beeld van Lyon naar voren: het beeld van een ambitieuze stad die op mondiaal niveau een voorbeeld is geworden voor de openbare ruimte.

We nemen u in deze 'vakantiespecial' mee in een interessant transformatieproces: van armoedige industriestad naar een populaire vestigingsplaats voor bedrijven en bewoners. De regio Lyon is de afgelopen decennia sterk gegroeid en vormt in omvang nu de tweede agglomeratie van Frankrijk. Een consequent doorgevoerde strategie, waarin de openbare ruimte een belangrijke rol speelt, is de sleutel van dit succes.

Lugdunum

Lyon is gelegen op de plek waar de rivieren de Saône en de Rhône samenvloeien. De eerste nederzetting is ontstaan in de Romeinse tijd, onder de naam Lugdunum (lichte heuvel), op de westelijke oever van de Saône. Hier ligt nu Vieux Lyon, dat nog altijd een ietwat Romeinse uitstraling heeft. Pas in de 18^e eeuw werd het gebied tussen de rivieren bebouwd, wat momenteel het stadscentrum vormt. Dit heeft een typisch Franse, Parijs-achtige sfeer. Eind 19^e en begin 20^e eeuw stak de stad de Rhône over en breidde de stad zich verder oostwaarts uit.

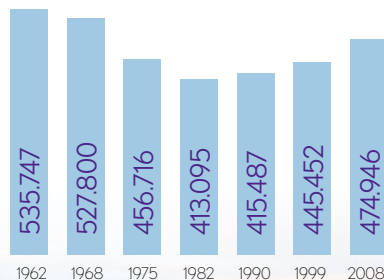

Jaren '70 en '80: neerwaartse trend

Na een onstuimige groei vanaf de oorlog komt de ontwikkeling van Lyon in de jaren '60 tot stilstand en ontstaat een neerwaartse spiraal. In deze periode wordt bijna geheel Frankrijk getroffen door vergrijzing en krimp van de bevolking.

Door het verdwijnen van de zijde-industrie krijgt Lyon extra klappen. De bevolking in het centrum daalt met meer dan 20% en werkloosheid en armoede nemen toe. Eerder dan in andere Franse steden worden de problemen dusdanig, dat het duidelijk wordt dat er forse ingrepen noodzakelijk zijn.

Na een onstuimige groei vanaf de oorlog loopt de bevolking van Lyon vanaf de jaren '60 terug en verslechtert de sociaaleconomische situatie.

1989: Michel Noir

In 1989 wordt Michel Noir benoemd als burgemeester van Lyon. Onder zijn leiding wordt een strategie geformuleerd die van Lyon weer een welvarende en vooral leefbare stad moet maken. De belangrijkste onderdelen: betere huisvestingsmogelijkheden en een aantrekkelijke openbare ruimte.

De openbare ruimte – onder meer het gehele centrum – wordt in die tijd, zoals in bijna alle steden, sterk gedomineerd door auto's. De kades van de Rhône en de Saône zijn in gebruik als parkeerruimte en hetzelfde geldt voor alle pleinen in het centrum. De verbetering van de openbare ruimte wordt, vanuit een samenhangende visie op alle factoren die bepalend zijn voor de openbare ruimte, aangepakt.

Deze aanpak omvat onder meer:

- terugdringen automobiliteit
- impuls ondergronds parkeren
- verbeteren openbaar vervoer
- introductie fietsvoorzieningen
- realisatie van een netwerk verblijfsgebieden.

Geen gepolder

Deze doelstellingen voor de openbare ruimte zijn in zichzelf niet revolutionair, maar de voortvarendheid in aanpak is dat wel. Een belangrijke succesfactor is bovendien dat het beleid van Noir ook door zijn twee opvolgers is voortgezet, waardoor al ruim twee decennia een consequent beleid wordt gevoerd. In 25 jaar tijd is Lyon hierdoor getransformeerd in een fraaie en vooral zeer leefbare stad, prettig voor bewoners en bezoekers.

De stad is erin geslaagd relatief veel jonge, hoogopgeleide bewoners aan te trekken en is daarmee een interessante vestigingslocatie voor bedrijven.

Rol burgemeester

Dit succes staat niet los van de organisatie van bestuur en gemeentelijke organisatie in Frankrijk. Waar we in Nederland zien dat de macht sterk verdeeld is over verschillende besturen en organisaties, is de macht in Frankrijk meer gecentraliseerd.

Daar komt bij dat het in Frankrijk gebruikelijk is dat burgemeesters zich persoonlijk binden aan 'travaux': grote publieke werken die ze als monument voor hun ambtsperiode nalaten. Het is ook niet vreemd als de burgemeester zich persoonlijk

Een burgemeester met visie maakt hier daadwerkelijk verschil

Zo is de burgemeester van de stad Lyon tevens president van de stads-regio. Een burgemeester met visie kan hier daadwerkelijk verschil maken.

met de uitvoering bemoeit. Dit heeft in Lyon geholpen om geen concessies te doen aan de kwaliteit, waardoor een aantal zeer hoogwaardige openbare ruimtes zijn gerealiseerd.

Groen en water in plaats van blik

Vanaf eind 20^e eeuw zijn vrijwel alle stadsplassen opnieuw ingericht. Hierbij is steeds dezelfde formule toegepast: onder het plein is een parkeergarage aangelegd, bovengronds een verblijfsruimte met veel groen en water. De verschillende

Ieder plein z'n eigen sfeer

pleinen zijn door verschillende ontwerpers gerealiseerd, waardoor ze elk een eigen sfeer hebben gekregen. Het ondergronds parkeren is buitengewoon zorgvuldig ingepast: de inritten zijn over het algemeen in zijstraten geplaatst om het plein helemaal vrij te houden. Ook liften en trappen zijn heel terughoudend uitgevoerd, zonder opvallende bebording, waardoor ze wegvallen in het totaalbeeld.

Nadat rond 2008 de kades van de Rhône opnieuw zijn ingericht, is onlangs een eerste deel van de Saônekade omgevormd tot verblijfsgebied. Hierboven nog een beeld van de oude situatie

Snelle langzaamverkeersroutes

De rivieroever, die eveneens in gebruik waren als parkeervelden, zijn omgevormd tot aantrekkelijke kades. Belangrijk onderdeel daarvan zijn de fiets- en wandelroutes. Het is ineens mogelijk geworden om de hele stad per fiets te doorkruisen, zonder verkeerslichten en kruisingen. De fiets is hiermee een ongekend snel vervoermiddel geworden en wint het op sommige trajecten van openbaar vervoer en auto. De gelijktijdige introductie van de 'Velo-V' (een soort OV-fiets met tientallen afhaalpunten)

heeft ertoe geleid dat de fiets in slechts enkele jaren tijd een belangrijk vervoermiddel is geworden.

Ook zijn langs de kades talloze recreatie- en verblijfsplekken ingericht. We vinden er bijvoorbeeld trap-partijen, skatebanen, speelplekken en loungebanken. De herinrichting van de kades heeft de rivieren verbonden met de stad en bereikbaar gemaakt voor de inwoners. Bovendien kon op deze manier een grote hoeveelheid groene openbare ruimte aan het stadscentrum worden toegevoegd.

Masterplan licht

We kennen de term 'lichtstad' voor Parijs, maar deze is misschien nog wel meer voor Lyon van toepassing. Lyon was een van de eerste steden die een masterplan voor de verlichting heeft opgesteld. Het plan geeft aan op welke manier alle wegen en

Lyon: dé lichtstad

openbare ruimtes verlicht moeten worden, zodat een samenhangend lichtbeeld ontstaat. Bijzonder aan het plan is dat het ook beschrijft op welke manier en op welke plekken de verlichting specifiek moet bijdragen aan de belevingskwaliteit. In het kader van het verlichtingsplan zijn talloze bruggen en beeldbepalende gebouwen aangelicht. Hiervoor werd Roland Jéol (zelf afkomstig uit Lyon) aangetrokken, die met zijn verlichtingsplannen een nieuwe standaard heeft gezet.

Wat kan JS Consultancy voor u betekenen?

Onze adviseurs gaan graag met u in gesprek wanneer uw gemeente of afdeling een slag wil maken in regie of beleving van de openbare ruimte.

Ook organiseren we regelmatig expertisetafels rond beheer en regie van de openbare ruimte. Kennisuitwisseling staat in deze bijeenkomsten centraal.

Vanuit onze visie op het thema bieden we verder aantrekkelijk programma's rond jong talent Ruimte & Infra en de opleiding Regie Openbare Ruimte (start 18 september 2015).

Voor onze gehele dienstverlening verwijzen we graag naar onze site www.jsconsultancy.nl

Roland Jéol gaf het aanlichten van gebouwen een nieuwe dimensie. Hierboven het stadhuis van Lyon

Tijdens de jaarlijkse 'Fête de lumière' ontwerpen lichtkunstenaars tientallen lichtprojecten in de stad.

Meer weten?

Meer weten over onze visie op de openbare ruimte of behoefte aan een vrijblijvend gesprek? Bel of mail dan met Guido Termont, directeur Ruimte & Infra. 06 - 33 32 19 61, guidotermont@jsconsultancy.nl

Diensten

Advies
Interim
Werving & Selectie
Mobiliteit
Opleidingen

Domeinen

Sociaal
Juridisch
Ruimte & Vastgoed
HRM
Financiën

Beste Dienstverlener voor de Overheid

INTERIM OPLEIDINGEN WERVING & SELECTIE LOOPBAANCOACHING

AMSTERDAM DEN HAAG DEN BOSCH HAARLEM ZWOLLE